

รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยชุมชนบ้านห้วยเหียม อำเภอปากชม จังหวัดเลย

Communication Pattern for Knowledge management to Promote Healthy – tourism by community at Huaihiam Village, Pakchom District, Loei Province

วันที่ได้รับบทความ 29 มีนาคม 2565 วันที่แก้ไขเสร็จ 1 พฤษภาคม 2565

วันที่ตอบรับเผยแพร่ 6 พฤษภาคม 2565

เชษฐา ขาวประเสริฐ*

Chettha Khaoprasert

ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์**

Titipat lamniran

หัสพร ทองแดง***

Hasaporn Thongdang

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนบ้านห้วยเหียม ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์กร (2) เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียม (3) เพื่อเสนอรูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียมผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของอำเภอปากชมและผู้นำในชุมชนบ้านห้วยเหียมจำนวน 4 กลุ่ม 22 คน คือ (1) ผู้นำกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยเหียมจำนวน

* นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานวัตกรรมการสื่อสารทางการปกครองฯ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: 2621500400@stou.ac.th

Student in Master of Communication Arts (Communication Innovation for Political and Local Administration), School of Communication Arts, Sukhothai Thammarat Open University, Bangkok, Thailand

,* อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Thesis advisors, School of Communication Arts, Sukhothai Thammarat Open University, Bangkok, Thailand

5 คน (2) ผู้นำกลุ่มบ้านห้วยเหียมจำนวน 8 คน (3)ผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 6 คน (4) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว/ผู้เกี่ยวข้องภาคเอกชนจำนวน 3 คน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เครื่องมือในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน และ (3) การสังเกต โดยร่วมกิจกรรมกับวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินการ

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนบ้านห้วยเหียม คือ การท่องเที่ยวในชุมชนเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจโดยมีวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์กร ซึ่งประกอบด้วยประธานวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้รับส่งข่าวสารจากภายนอกไปสู่กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้จัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน มีกิจกรรมที่สำคัญคือ (1.1) การท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ได้แก่ การล่องเรือ การพักโฮมสเตย์ (1.2) กิจกรรมด้านสมุนไพรได้แก่ การย่าง-หมัก-แช่-นวดร่างกายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียมเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) ของวิสาหกิจชุมชน

โดยมีประธานวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้จัดการการสื่อสารภายในและภายนอกวิสาหกิจชุมชน โดยรับข่าวสารจากภาครัฐหรือ นักท่องเที่ยวหรือภายนอกชุมชนและนำส่งข่าวสารต่อให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่อยู่ในชุมชนมาจัดให้เกิดความชัดเจนและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้แต่ยังไม่สามารถดำเนินการ ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้บริการได้ เนื่องจากประธานวิสาหกิจชุมชนยังมีข้อขัดข้องในการสื่อสารกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (3) รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้าน

ห่วยเหียมคือ การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) และเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) ร่วมกับการสื่อสารแนวระนาบ (Horizontal Communication) เพื่อนำไปจัดการความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน การนำความรู้ไปใช้ การเฝ้าตรวจสอบ ติดตามและปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องโดยเฉพาะการนำเสนอข่าวสารด้วยสื่อใหม่เป็นประจำในทุกช่องทางได้แก่ กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก อิน스타그램 เป็นต้น

คำสำคัญ รูปแบบการสื่อสาร/การจัดการความรู้/ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the healthy-tourism pattern in the Huaihiam Village community. (2) to study the communication pattern for knowledge management in order to promote healthy - tourism in Huaihiam Village Community. (3) to present a communication pattern for knowledge management promoting healthy- tourism by Huaihiam Village Community. The key informants were tourism related to Pak Chom District and 22 leaders in four groups of Huaihiam Village Community: (1) five leaders of the tourism group of Huaihiam Village Community, (2) eight leaders of Huaihiam Village Community, (3) six government representatives who were related to tourism, and (4) three academic/tourism experts. This research was qualitative by using the study instrument: a semi-structured interview, which included (1) an in-depth interview form, (2) six participants in a group discussion, and (3) observation

by participating in the activity with Huaihiam Village Community Enterprise.

The results of this study were: (1) the model of health tourism in Huaihiam Village Community is tourism in the community about recreation with Huaihiam Village Community Enterprise, which consists of the chairman, the committee, and members as the tour manager. The main activities of the Huaihiam Village Tourism Community are (1.1) Mekong community way of life tourism, sailing, and home staying. (1.2) Herbal activities: roasting, soaking, and massaging with herbs of local wisdom. (2) The communication pattern for knowledge management promoting healthy- tourism by Huaihiam Village Community was Downward communication of community enterprises with the chairman, as the communication manager both inside and outside the community enterprise, by receiving messages from the government, tourism, or outside community and sending messages to members of the community enterprise, to bring knowledge about health tourism in community enterprises to provide clarity and satisfy service recipients, which still cannot be operated to meet the needs of customers. Communication between the chairman and the members is not covered in all activities. (3) An appropriate communication pattern for knowledge management promoting healthy tourism by Huaihiam Village Community was two-way communication, which is downward communication cooperating with horizontal communication, for the management of knowledge

management related to community tourism, using knowledge application, monitoring, tracking, and continuous improvement of methods to ensure continuity, particularly the regular presentation of news with new media: Line group, Facebook, and Instagram.

Keywords Communication Pattern, Knowledge Management, Healthy-Tourism

บทนำ

การสื่อสารคือกระบวนการในการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล (ผู้ส่งสาร) ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสารสนเทศถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่ง (ผู้รับสาร) โดยผ่านสื่อ หรือผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งเมื่อผู้รับสารได้รับสารแล้ว จะทำการส่งข้อมูลไปยังผู้ส่งสาร (ธนพรรณ กุณาละสิริ, 2558) การสื่อสารจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งในสังคมที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองการปกครองและจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรของสังคม เช่น ทรัพยากรประชาชาติ คนหรือกิจกรรมในชุมชน/สังคม ในการเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคือแนวทางการท่องเที่ยวที่จะเกิดประโยชน์ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนที่ให้บริการในด้านการท่องเที่ยวร่วมกันเป็นกิจกรรมที่สามารถก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้ประกอบการและความสุขใจ ความสุขกายต่อนักท่องเที่ยว

การสื่อสารองค์กร (Organizations Communication) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เสริมสร้างเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จขององค์กร ซึ่งในการสื่อสารองค์กรอาจ

จะใช้กระบวนการสื่อสารหลายรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม การสื่อสารที่ดีจะช่วยก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจระหว่างกัน การสื่อสาร

ในองค์กรเป็นสิ่งที่ช่วยส่งสารไปยังทุกคนในองค์กรให้มีความเข้าใจในแนวนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน เป็นการสร้างความร่วมมือและประสานสัมพันธ์กันในทุกกระดับ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้กับคนในองค์กรให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน การสื่อสารภายในองค์กรยังเป็นปัจจัยที่ช่วยการสะท้อนความคิด ความรู้สึก ความต้องการระหว่างกัน หากการสื่อสารภายในองค์กรเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย ทั้งยังส่งผลให้การทำงานในองค์กรเกิดประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จ (แพมลาวัฒน์เสถียรศิลป์, 2559)

จากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นมนุษย์มีการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ นับว่าเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สามารถเข้าถึง รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อองค์กรและบุคลากรในองค์กรที่จะต้องอยู่รอดภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้โดยทุกองค์กรควรมีการจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่บุคลากรในองค์กรจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งการสื่อสารด้วยรูปแบบเดิมอาจจะไม่รองรับความต้องการการสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ในสังคมยุคนี้ได้ (พนิดา เกรียงทวีทรัพย์ และสุรมาตล นิมิตต์, 2561)

บ้านห้วยเหียม อำเภอปากชม จังหวัดเลย เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวชุมชนและการดูแลสุขภาพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมอย่าง-หมัก-แช่-นวด ร่างกายมนุษย์ด้วยสมุนไพรหลากหลายชนิด ดำเนินการโดยวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม ซึ่งดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ข้างต้น แต่

การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลาย ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการสื่อสารระหว่างกัน ทั้งในวิสาหกิจชุมชนหรือภายนอกคือประชาชนทั่วไป รวมถึงนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ในชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียมยังมีการแสวงหาความรู้ร่วมกันค่อนข้างน้อยและที่สำคัญคือ การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยังมีประชาชน ที่มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย และการจัดการความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีลักษณะที่ไม่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ หรือมอบหมายให้ผู้ใดรับผิดชอบเป็นการเฉพาะด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม ซึ่งถือเป็นองค์กรหนึ่งในชุมชนการท่องเที่ยว หรือเป็นองค์กรหนึ่งที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังไม่สามารถสื่อสารให้ทุกองคาพยพเข้าใจกิจกรรมของตนเองได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า “ความเข้าใจในปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อปัญหาการสื่อสารภายในองค์กรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่องค์กรต้องนำมาพิจารณาพบปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ นั้น อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสารโดยรวมและอาจสะสมจากปัญหาเล็ก ๆ จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ขึ้น จนส่งผลให้องค์กรไม่สามารถพัฒนาต่อได้เพราะการสื่อสารภายในมีปัญหา ขาดประสิทธิภาพ บุคลากรมีความเข้าใจในเป้าหมายองค์กรต่างกันในขณะที่เดียวกันความเข้าใจและทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการสื่อสารอย่างสามารถช่วยให้องค์กรสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาเพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารและสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวต่อไปอย่างมั่นคงได้เช่นเดียวกัน หากบุคลากรทุกฝ่าย ทุกส่วนงานมีความเข้าใจซึ่งกันและกันและมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพรู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารก็จะส่งผลให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน” (แพมาลา วัฒนเสถียรศิลป์, 2559) ซึ่งบ้านห้วยเหียม ตำบลหาดคัมภีร์ อำเภอปากชม จังหวัดเลย ประสบปัญหาในการขาดการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่องซึ่งมีสาเหตุมาจากการมีข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ไม่ชัดเจน กิจกรรม

ในชุมชนมีความไม่ต่อเนื่องโดยเฉพาะการจัดกิจกรรม อย่าง-หมัก-แช่-นวด ร่างกาย ด้วยสมุนไพรผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ในการจัดการท่องเที่ยว ของชุมชนยังไม่จัดเป็นหมวดหมู่ให้คนทั่วไปในชุมชน หรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และใช้บริการ ดังนั้น รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ในการส่งเสริมท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้น ผู้วิจัยมีความสนใจในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสารภายในชุมชนบ้านห้วยเหียม ในการที่จะกระจายข่าวสารการท่องเที่ยว ในชุมชน ซึ่งชุมชนก็มีความจำเป็นต้องจัดระบบการให้บริการ การสื่อสารภายใน และภายนอกชุมชนได้ดี จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ดังนั้น ชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการจัดการ ความรู้ในชุมชนในเรื่องดังกล่าวข้างต้นให้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะศึกษาในประเด็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนบ้านห้วยเหียม อำเภอปากชม จังหวัดเลย ให้เป็น หมวดหมู่เป็นระบบสะดวกต่อการนำไปใช้อย่างแพร่หลายภายในชุมชน เพื่อจะ ได้ศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมและสื่อที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อจัดการ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียม และนำผลการศึกษามา ใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการสื่อสาร สื่อและความรู้ที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียม ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์กร
- (2) เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อการจัดการความรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชุมชนบ้านห้วยเหียม

(3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียม

วิธีการดำเนินการวิจัยและขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตโดยมีขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาการวิจัย
2. การวางแผนการออกแบบงานวิจัย
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
4. การกำหนดและจัดทำเครื่องมือวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในชุมชน
7. การสรุปและรายงานผล

ในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับให้มีความถูกต้อง มีความเข้าใจที่สอดคล้องตรงกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล โดยมีเครื่องมือในการตรวจสอบงานวิจัยด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบ 4 วิธี ตามแนวคิดของ (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การ

ตรวจสอบแหล่งของข้อมูล เช่นแหล่งบุคคล แหล่งสถานที่ แหล่งเวลา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวแทนผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านห้วยเหียมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม 22 คน หากผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ อย่างไร และมีการตรวจสอบข้อมูลหลังการให้สัมภาษณ์ต่อผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อความถูกต้องและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษา ตลอดจนสอบถามข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเพื่อสนับสนุนสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวไว้

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่หลากหลาย ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบ้านห้วยเหียมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม 22 คน การสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก 6 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอปากชม ได้แก่ ผลการสำรวจความพึงพอใจและผลการสำรวจต่าง ๆ ของฝ่ายทรัพยากรบุคคล ข่าวสาร จากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น”

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)ในการศึกษาวิจัย ที่ใช้ในครั้งนี้ คือ ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน ผู้นำชุมชนบ้านห้วยเหียม ชุมชนบ้านห้วยเหียม ผู้เกี่ยวข้องจากภาคราชการ ภาคประชาชนและนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวชุมชนในเขตอำเภอปากชม จังหวัดเลย และได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง 4 กลุ่ม จำนวน 22 คน ดังนี้

(1) ผู้นำกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านห้วยเหียม จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก/การเงินของวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม และผู้จัดกิจกรรมท่องเที่ยว

(2) ผู้นำชุมชนบ้านห้วยเหียม 8 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 1

คน คณะกรรมการหมู่บ้านด้านเศรษฐกิจจำนวน 1 คน หัวหน้าคุ้ม/ตัวแทนคุ้มบ้าน คุ้มบ้านละ 1 คน จำนวน 6 คุ้มบ้าน

(3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 6 คน ประกอบด้วย นายอำเภอปากชม/ผู้แทน พัฒนาการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ นายก อบต.หาดคัมภีร์ และปลัด อบต.หาดคัมภีร์/ผู้แทน

(4) นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ประธานวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาและการท่องเที่ยวอำเภอปากชมอย่างยั่งยืนจำนวน 1 คน ผู้จัดการการท่องเที่ยวภาคเอกชนในชุมชน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research instruments)

ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ดังนี้

(1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 22 คน

(2) การสนทนากลุ่ม (Focus group)

ใช้การสัมภาษณ์ พูดคุย หรือกับตัวแทนกลุ่มจำนวน 6 – 10 คน ในชุมชน โดยมีแบบจดบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ โดยเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ

(3) การสังเกตและการจดบันทึก (Observation and Field Note) ในระหว่างพูดคุยสัมภาษณ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมกับวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงาน โดยมีแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นแบบบันทึกที่เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ ในการสังเกตลักษณะการมีส่วนร่วมและปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ในการแสดงความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มการสังเกตและหารือกับตัวแทนกลุ่ม และรวบรวมจากเอกสารผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร

นพรัตน์ มุณีรัตน์ (อ้างใน บุชยา พันเอว, 2541) ได้กล่าวถึงรูปแบบการสื่อสาร

4 ลักษณะประกอบด้วย

1.1 รูปแบบการสื่อสารจำแนกตามทิศทางการสื่อสาร แบ่งได้ 2 แบบ คือ

(1) การศึกษาแบบทางเดียว

(2) การสื่อสารแบบสองทาง

1.2 รูปแบบการสื่อสารจำแนกตามลักษณะการใช้ แบ่งได้ 2 แบบ คือ

(1) การสื่อสารแบบทางการ

(2) การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

1.3 รูปแบบการสื่อสารจำแนกตามสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร แบ่งได้ 2 แบบ คือ

(1) การสื่อสารเชิงวัจนะ

(2) การสื่อสารเชิงอวัจนะ

1.4 รูปแบบการสื่อสารจำแนกตามการไหลของข่าวสาร แบ่งได้ 3 แบบ คือ

(1) การสื่อสารจากบนลงล่าง

(2) การสื่อสารจากล่างขึ้นบน

(3) การสื่อสารตามแนวนอน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในองค์กร

การสื่อสารในองค์กร มีความหมายถึง การสื่อสารที่เกี่ยวข้องของบุคลากรในองค์กรนั้นเพื่อสื่อความหมายและเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกันในเรื่องบทบาทและหน้าที่ของการติดต่อสื่อสารในองค์การ ได้มีแนวคิดของ Richard Farace, Peter Monge and Hamish Russell โดยเสนอทฤษฎีการสื่อสารองค์การ ไว้คือ Structural Functional, Theory ในหนังสือ Communication and Organizing ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1977 (อังคณา วิสุทธากร, 2555: 17 อ้างใน แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์, 2559 น.24) กล่าวถึงหน้าที่การสื่อสารในองค์การ 3 ประการ คือ

2.1 การประสานงานและการควบคุมกิจกรรมให้เกิดเป็นผลผลิต (Production)

2.2 การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ริเริ่มสิ่งใหม่ในระบบ (Innovation)

2.3 การรักษาค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อดำรงไว้ซึ่งระบบ (Maintenance) และนอกจากนี้ Stephen P. Robbins and Marry Coulter (2011) แพลและเรียบเรียงโดย วิรัช สงวนวงศ์วาน โดยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของการสื่อสารที่สำคัญ 4 ประการไว้ในหนังสือ Management คือ

2.3.1 เพื่อควบคุมพฤติกรรมของพนักงานในองค์การ (Control) โดยมีการติดต่อสื่อสารและอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับบัญชาลำดับถัดขึ้นไป การติดต่อสื่อสารตามสายการบังคับบัญชาที่เป็นทางการจึงเป็นการควบคุมพฤติกรรมพนักงานไปในตัว ในขณะที่การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการในกลุ่มผู้ร่วมงานหรือภายในทีมงาน หากมีการควบคุมพฤติกรรมระหว่างพนักงานด้วยตนเอง

2.3.2 เพื่อการจูงใจพนักงาน (Motivation) เป้าหมาย ลักษณะผลงานที่ดีและวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี โดยต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหารและพนักงาน

2.3.3 เพื่อการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Emotional Expression) การทำงานร่วมกันของพนักงานในหน่วยงานหรือในทีมงาน มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และมีการติดต่อสื่อสารพูดคุยกัน ได้แสดงความรู้สึกตามธรรมชาติของสังคมมนุษย์

2.3.4 เพื่อรับข้อมูลข่าวสาร (information) พนักงานในองค์กรต้องได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงาน หน่วยงาน สิทธิประโยชน์ และข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือวาจา

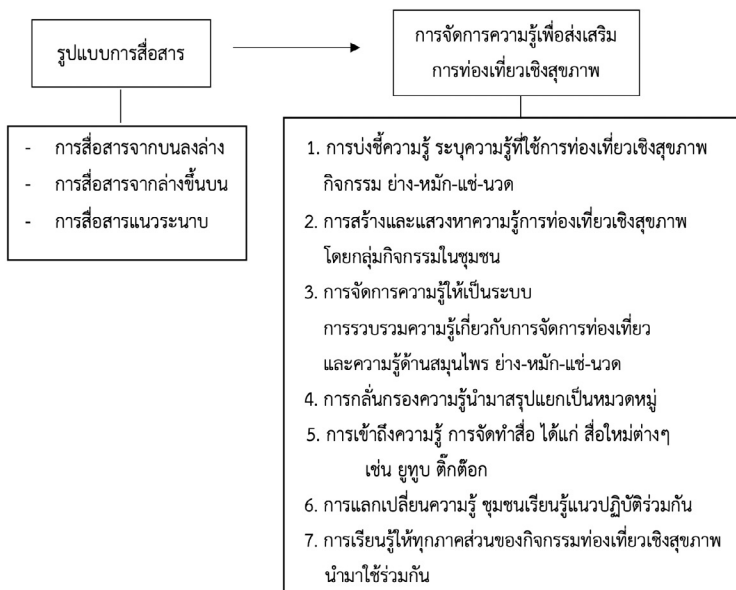
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (วินิดา หมดเบญจนาน, 2562) หมายถึง ความสามารถในการจัดการกระบวนการภายในองค์กรที่ใช้สำหรับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร โดยอาศัยการสรรหาความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคล การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการแบ่งปันความรู้ตามความเหมาะสม โดยเน้นการพัฒนากระบวนการ ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการจำแนกวิเคราะห์ และจัดระบบความรู้ เพื่อสรรหา คัดเลือก จัดการ และเผยแพร่ และสร้างบรรยากาศให้เกิดการแบ่งปันความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งภายในองค์กรเพื่อช่วยให้องค์กรพัฒนาและปรับปรุงความสามารถในการดำเนินงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การจัดการความรู้ คือ กระบวนการด้านการบริหารจัดการความรู้ให้เป็นระบบ สะดวกต่อการสืบค้น ซึ่งเกิดจากรวบรวมความรู้ที่อยู่ในตัวคน เช่น ทักษะ ความคิด ประสบการณ์และพรสวรรค์ และความรู้ที่จัดแจ้งที่อยู่ในรูปของเอกสาร หนังสือ มาจัดเก็บให้เป็นระบบเพื่อให้ทุกคนในองค์กรมีความสะดวกในการใช้งาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยนำความรู้ที่ได้มาสร้างระบบจัดการใหม่เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ ที่นำไปปรับปรุงองค์กรเผยแพร่ต่อสาธารณชน จนนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

4. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กรอบแนวคิด

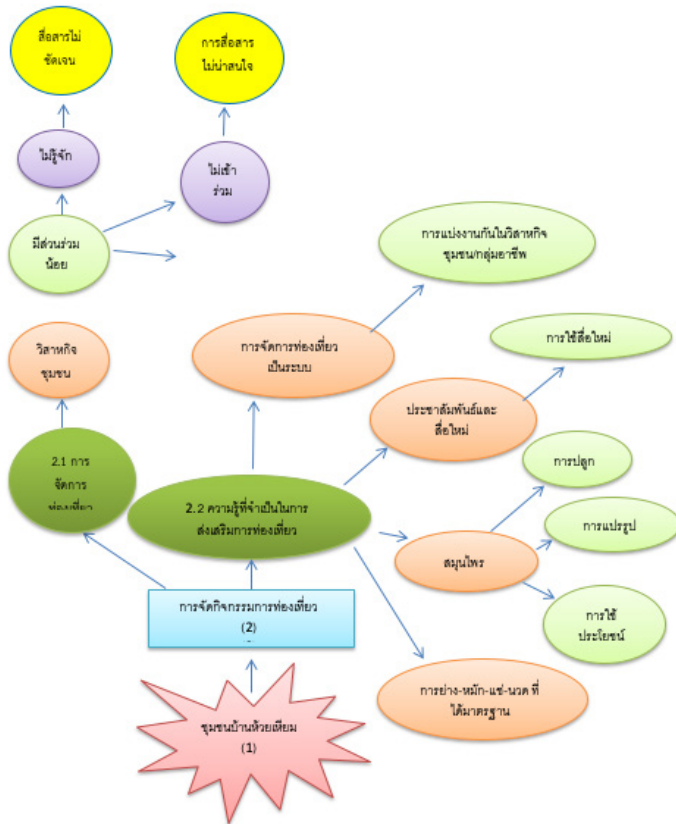
รูปแบบการสื่อสารก่อให้เกิดการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสม

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 4 กลุ่ม 22 คน การสนทนากลุ่มจำนวน 6 คนและการสังเกตในการร่วมกิจกรรมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปรากฏว่า

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนบ้านห้วยเหียมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์กร มีดังนี้

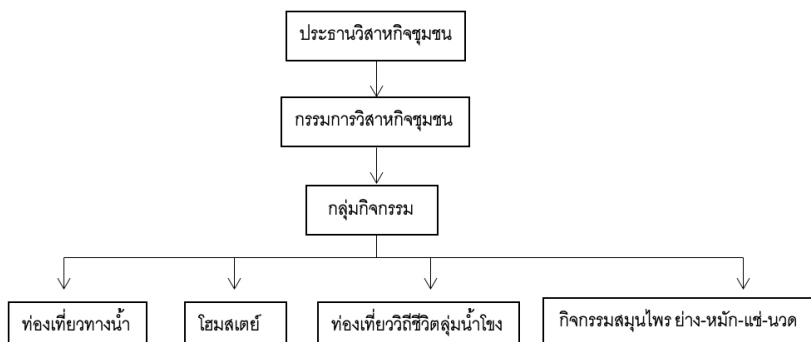

ภาพที่ 1 ภาพรวมแผนที่ความคิด (Mind Maps) ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ที่มา : แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม 22 คน

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียมที่เกี่ยวกับการสื่อสารภายในองค์กร คือ การท่องเที่ยวในชุมชนเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจโดยมีวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม ซึ่งประกอบด้วยประธานวิสาหกิจ กรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้จัดการการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีการสื่อสารระหว่างกลุ่มกิจกรรมกับกรรมการวิสาหกิจชุมชน โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ (1) การท่องเที่ยว

วิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ได้แก่ การล่องเรือแม่น้ำโขง การพักโฮมสเตย์การท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง กิจกรรมด้านสมุนไพร ได้แก่ การย่าง-หมัก-แช่-นวดร่างกายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพที่ 2 แสดงรายละเอียดวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม

2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียม

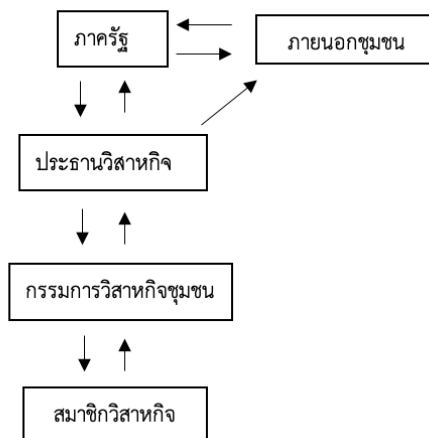
2.1 รูปแบบการสื่อสารการสื่อสารภายในชุมชนบ้านห้วยเหียมมีรูปแบบการสื่อสารจากบนลงล่าง (Download Communication) คือ ประธานวิสาหกิจชุมชนรับข่าวสารจากภาครัฐแล้วส่งข่าวสารไปยังกรรมการวิสาหกิจชุมชนและกระจายข่าวสารไปยังสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

2.2 การจัดการสื่อสารในชุมชนยังมีการจัดการการวางแผน (Planning) การนำไปใช้ (Do) การปรับปรุงข้อขัดข้อง (Check) และการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Act) ค่อนข้างน้อยทำให้การสื่อสารในชุมชนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สนใจเข้ามาใช้บริการท่องเที่ยวในชุมชน

2.3 ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนบ้านห้วยเหียมซึ่งใน

ชุมชนมีกิจกรรมที่โดดเด่น คือ การให้บริการด้านสมุนไพรพื้นบ้านในการย่าง-หมัก-แช่-นวดร่างกายเพื่อฟื้นฟูสุขภาพ แต่ความรู้ดังกล่าวยังเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวคนที่ให้บริการที่รับต่อมาจากคนรุ่นก่อน ๆ และการเรียนรู้เพิ่มเติมเฉพาะตัว (Tacit Knowledge) ยังไม่สามารถนำมาทำให้เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Extacit Knowledge) เพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกันได้

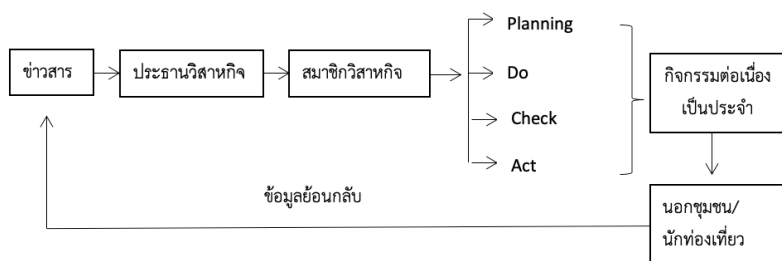
รูปแบบการสื่อสารภายในวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม เป็นการสื่อสารโดยประธานวิสาหกิจชุมชนที่ส่งข่าวสารค่อนข้างน้อยไปยังสมาชิกทำให้การส่งข่าวสารไปยังนอกชุมชนไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการได้และยังขาดการมีส่วนร่วมของกรรมการวิสาหกิจชุมชนในการรับข่าวสารจากภาครัฐหรือนอกชุมชน มีการจัดการสื่อสารภายในชุมชนไม่ต่อเนื่องจึงส่งผลให้การนำความรู้ที่จำเป็นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะทำได้ไม่เต็มที่ การขาดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียมไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบการสื่อสาร หรือจัดการความรู้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยชุมชนบ้านห้วยเหียม

3. รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมโดยชุมชนบ้านห้วยเหียม

3.1 รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการจัดการความรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับบ้านห้วยเหียม คือ รูปแบบการสื่อสารที่ประธานวิสาหกิจชุมชนรับข่าวสารแล้วแจ้งข่าวสารให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนโดยเร็วด้วยสื่อใหม่ ได้แก่ กลุ่มไลน์ชุมชน และสื่อดั้งเดิม ได้แก่ การประชุมแจ้งข่าวแก่สมาชิกและมอบหมายกิจกรรมให้รับผิดชอบร่วมกันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ โดยใช้วงจรการสื่อสารหรือวงจร Deming มาปรับใช้ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนร่วมกัน (Planning) การนำไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบข้อขัดข้องปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน (Check) และนำกลับไปปฏิบัติต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Act)

ภาพที่ 4 แสดงการไหลเวียนข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม

อภิปรายผล

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์กร

เป็นการท่องเที่ยวในชุมชนดำเนินการโดยวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม มีประธานวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้บริหารกลุ่มและส่งข่าวติดต่อสื่อสารจากภายนอกมาสู่กรรมการสมาชิกและกลุ่มกิจการการท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งประกอบด้วย

(1) กลุ่มโฮมสเตย์ (2) กลุ่มล่องเรือในแม่น้ำโขง (3) กิจกรรมอย่าง-หมัก-แช่-นวดร่างกายด้วยสมุนไพร (4) การท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขงในชุมชน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในชุมชนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการน้อยมากซึ่งสาเหตุมาจากหลายปัจจัยแต่ที่สำคัญคือ การสื่อสารภายในองค์กรไม่ชัดเจนทำให้ภายนอกชุมชนบ้านห้วยเหียมไม่รู้จักรู้จัก ไม่เข้าใจ กิจกรรมของชุมชน ทำให้ไม่สนใจที่จะมาใช้บริการส่งผลให้กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงขาดการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ได้มาตรฐานหรือน่าสนใจมากขึ้น ผู้ที่กระทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความรู้ในตนเองแต่ยังไม่สามารถนำความรู้ที่ได้นั้นออกมาแบ่งปันให้คนอื่น ๆ ได้ร่วมเรียนรู้ด้วยกัน ยิ่งขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน ส่งผลให้กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชนบ้านห้วยเหียมขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องได้ค่อนข้างน้อย

2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียม

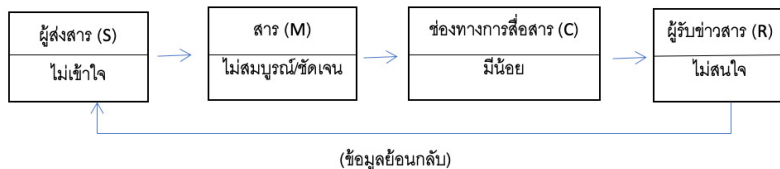
จากการศึกษาวิจัย พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียม ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยเฉพาะภายในชุมชนสาเหตุมาจากการเผยแพร่ข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียมขาดองค์ประกอบที่ชัดเจน ได้แก่ รายละเอียดของข่าวสารโดยเริ่มจาก

2.1 ผู้ส่งสาร (S) คือ ประธานวิสาหกิจชุมชนรับข่าวสาร ขาดความเข้าใจในกิจกรรมหรือข่าวสารที่ตนเองรับมาทำให้การส่งข่าวสารไปยังสมาชิกมีค่อนข้างน้อย

2.2 สาร (M) คือ ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญ

2.3 ช่องทางการสื่อสาร (C) คือ สื่อที่ใช้ในการส่งข่าวสารไปยังผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมีค่อนข้างน้อยและยังเป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้รับสารไม่สนใจ

2.4 ผู้รับสาร (R) คือ คนในชุมชนบ้านห้วยเหียมและภายนอกชุมชนตลอดจนนักท่องเที่ยวไม่สนใจจะรับสารหรือเข้าไม่ถึงข่าวสารจากชุมชนบ้านห้วยเหียม

ภาพที่ 4 แสดงข้อขัดข้องในการสื่อสารภายในวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียม

รูปแบบการสื่อสารภายในวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ในปัจจุบัน คือ การสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) คือ เมื่อประธานวิสาหกิจชุมชนรับข่าวสารจากภาครัฐ/นักท่องเที่ยว/ภายนอกชุมชน จะส่งข่าวสารไปยังสมาชิกด้วยวิธีการประชุม/การบอกต่อและกลุ่มไลน์ชุมชน เพื่อมอบหมายกิจกรรมให้แต่ละส่วนรับไปดำเนินการ ซึ่งในการส่งข่าวสารก็จะเกิดข้อขัดข้องหรือมีปัญหาอุปสรรคในการสื่อสารตามแผนภาพที่ 4 ข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสาร และสอดคล้องกับการสื่อสารในองค์กรที่ผู้รับข่าวสารจะไม่สนใจข่าวสารหากมีอุปสรรคระหว่างการส่งข่าวสาร ซึ่งในงานวิจัยนี้อุปสรรคคือ ผู้ส่งสารยังไม่สามารถส่งข่าวสารได้อย่างครอบคลุมทั้งคนและช่องทางการสื่อสาร ทั้งนี้เกิดจากความรู้ในการส่งข่าวสารยังน้อย ซึ่งทำให้ขาดรายละเอียดที่จะส่งข่าวสารซึ่งผู้รับเห็นด้วย (ทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ของเบอร์โล (Berlo) (อ้างใน วรารักษ์ สุรัสวดี เรืองชัย, 2558))

3. รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมการ

ห้องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียม คือ การสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) และเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง(Downward Communication) ร่วมกับแนวนราบ (Horizontal Communication) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการความรู้ คือ การนำความรู้ที่อยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ซึ่งฝังลึกในตัวคนของสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมให้ออกมาเป็นความรู้ที่ชัดเจน (Extacit Knowledge) เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันและนำไปกำหนดเป็นความรู้สาธารณะที่ทุกคนทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวได้เข้ามารับรู้และใช้บริการต่อไป

การนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ในช่องทาง (Channel) ที่หลากหลายและเข้าถึงให้มากที่สุด คือ การใช้สื่อใหม่ในการกระจายข่าวสารในทุกช่องทางได้แก่ กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้โดยที่ชุมชนมีการสื่อสาร หรือส่งข่าวสารค่อนข้างน้อย และใช้สื่อเก่า ได้แก่ การพูดการบอกต่อมาใช้ ซึ่งทำให้เกิดการคาดเคลื่อนของสารได้

สรุป

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารภายในองค์กร หรือการท่องเที่ยวในชุมชนเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีวิสาหกิจชุมชน ที่ประกอบด้วย ประธานวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้รับข่าวสาร และส่งข่าวสารให้ กรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้จัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้ 1.1 การท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง ได้แก่ การล่องเรือ และการพักโฮมสเตย์ 1.2 กิจกรรมด้านสมุนไพร ได้แก่ ย่างหมัก-แช่นวด ร่างกายด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยชุมชนบ้านห้วยเหียม อำเภอปากชม จังหวัดเลย จากการศึกษาวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านห้วยเหียมไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยเฉพาะในชุมชน สาเหตุมาจากการเผยแพร่ข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยเหียมขาดองค์ประกอบที่ชัดเจน คือ รายละเอียดของข่าวสาร

3. รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การสื่อสารสองทางและการสื่อสารจากบนลงล่างและแนวนอน เพื่อให้ชุมชนมีข่าวสารที่รับรู้ร่วมกันและวางแผน (Planning) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และพัฒนานำไปปฏิบัติต่อไป (Act) หรือเรียกว่า วงจร Deming (PDCA)

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มขึ้น โดยการเก็บข้อมูลเชิงลึกประชากรที่อาศัยในชุมชนบ้านห้วยเหียม ตำบลหาดคัมภีร์ โดยการใช้สื่อใหม่ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลแบบออนไลน์

2. เพิ่มระยะเวลาในการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะการจัดเก็บข้อมูลในชุมชนอย่างต่อเนื่องและจัดการความรู้ที่จำเป็นในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐานของสาธารณสุขหรือการแพทย์ และกำหนดข้อจำกัดการท่องเที่ยวทางน้ำในชุมชนให้คนทั่วไปได้รับรู้

บรรณานุกรม

- ธนพรธณ กุณณะสิริ. (2558). รูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
เป็นทีมในหน่วยงานผ่าตัด โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งใน จังหวัดนครสวรรค์.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุษบา พันเอวาร์. (2562). รูปแบบการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมของชาวบ้าน
เพื่อการจัดการป่าอย่างยั่งยืน กรณีป่าชุมชน ตำบลท่าวินย
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. (โครงการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์).
- พนิดา เกรียงทิพรพย์ และ สุรมาตล นิมิตต์. (2561). รูปแบบการสื่อสาร
ที่ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานภายในองค์กร: กรณี
ศึกษาสำนักงานบริหาร หนี้สาธารณะ. Veridain E-Journal ฉบับ
ภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ
(กันยายน - ธันวาคม 2561), 11(3), 3374-3394.
- แพมมาลา วัฒนเสถียรศิลป์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการศึกษาใน
องค์กรกรณีศึกษา: บริษัทยูไนเต็ แสตนด์การ์ด เทอร์มินัล จำกัด
(มหาชน). (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรารักษ์ สุรสีห์เรืองชัย. (2558). การติดต่อสื่อสารในโรงเรียนศึกษานารีวิทยา.
(การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วินิดา หมดเบญจมาน. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของ
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่โดยใช้ KMMM. (สารนิพนธ์ปริญญาวิศวกรรม
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์).
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Stephen P. Robbins, & Mary Coulter. (2011). การจัดการและพฤติกรรม
องค์กร. แปลจาก Management. แปลโดย วิรัช สงวนวงศ์วาน:
เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, บจก.